

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrivm Miracvlorvm Et Historiarvm Memorabilivm Lib. XII

Caesarius <Heisterbacensis>

Antverpiae, 1605

De mirabili conuersione beatae Hildegundis virginis, quae se virum
simulauerat, cap. 40.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13177

*Celatus
ordo sa-
cer.*

TANTA est virtus humilitatis, vt eius amore sæpe ad ordinem venientes clerici laicos se simulauerint, malentes pecora pascere, quàm libros legere, satius ducentes in humilitate Deo seruire, quàm propter sacros ordines, vel litteraturã, ceteris præesse. Hoc quia sapius in ordine cõrigit, ita vt de Cõuersis fierent monachi, ante hos quatuor annos definitũ est in capitulo generali, vt tali modo conuersi manerent inter Cõuersos. Eodẽ anno quidã veniẽs, vt puto Diaconus, laicum se simulans, in Cõuersum susceptus est; cuius Abbas cùm postea, nescio quo prodente ordines intellexisset, in sequenti capitulo casum eundem proposuit; & quia viris discretis videbatur omnino absurdũ, vt quis in tã sublimi ordine positus foret sine caractere coronæ, & sine sacrorum ordinũ executione, sententiam mutauerunt. **APOLLONIVS:** Nõ miror si aliqui celant suos ordines in conuersione, cùm legamus priscis temporibus feminas, vt fuit beata Eugenia, & sancta Eufrosina, atque beata Marina, sexum virilem simulasse, **CÆSARIUS:** Quid hoc miraris factum temporibus priscis, cùm recentiori tẽpore simile in ordine nostro contigisse sciamus? **APOLLONIVS:** Hoc omnibus modis scire desidero, videlicet à qua persona, vbi, vel quomodo tam mirabilis facta sit conuersio. **CÆSARIUS:** Femina, de qua dicturus sum, quæ fuerit, vel quomodo ad ordinem venerit, seu quomodo in ordine fuerit, vel consummauerit, sicut nobis retulit monachus quidam, qui cū ea nouitius fuerat in probatione, fida tibi pandam relatione.

CAPVT XL.

*Sexus dis-
simula-
tus.*

IN ciuitate Nussia, quæ quinque miliaribus distat à Colonia ciuitate magna, ciuis quidã habitauit, filiam habens formosam ac dilectam, nomine Hildegundem; quam vxore defuncta, cùm adhuc esset in ætate tenera, orationis gratia secū Ierosolymã duxit. In reditu verò infirmatus pater, apud Tyrum, diem clausit extremum. Moriens autem filiã, & omnia quæ habuit, ministri sui fidei commendauit; sed fidem non

seruans

seruans seruus domino, nequemisericordiam exhibēs defuncto, cum esset impius & avarus, puella nocte in eomo relicta, clā nauigauit, multis illam miseriis exponēs. Quæ manè surgens, cū intellexisset tutorē infidum cum patris sui substantia nauigasse, vehementer doluit, & quid ageret, vel quò se verteret, penit⁹ ignorauit; non intelligens idioma terræ, fame cepit tabescere, mendicando tamen scholas in eadē ciuitate anno vno frequentauit. Post hæc peregrinis de Alemānia aduentāribus calamitatē suam exposuit, & vt sui misererentur lacrymabiliter exorauit. E quibus vnus cæteris ditior, vir bonus & nobilis, consolās desolatam, assumensque in nauim suam, derelictam, datis necessariis, ad patriam reduxit peregrinam. Eodem tempore, cum orta fuisset controuersia in Ecclesia Treuerēsi inter duos electos, Volmarum scilicet eiusdem Ecclesiæ Archidiaconum, & Rodolphum maiorem Præpositum, dominus Papa Lucius priori fauebat; partē alterius Fredericus Imperator defensabat. Et quia nulli erat tutum, apices ad Apostolicum, qui tūc temporis apud Veronā morabatur, deferre, propter insidias Imperatoris, ecclesia Colonienfis cū vni partium faueret, & ob hoc literas ad iam dictū Papam destinaret, baiulus earundem vitæ suæ timens, præfatā puellam, propter rōsuram & habitum adolescentem æstimans, prece simul & precio, eo quòd minor suspitionis nota foret in pedite quā in equite, clausas in baculo literas vt portaret obtinuit. Quæ cū iuxta Augustam deuenisset, furē offendit: rogata ab eo, vt socius esset eius itineris, nihil mali suspicans, libens annuit. Cūq; paululū processissent, & fur quasi sonum persequētū excepisset, onus cum furto penes puellā reposuit, ipse verò ad secessum se ire simulans, inter fruteta se abscondit. Quid morer? Illa à persequentibus comprehenditur, cū sacco ad iudiciū trahitur, & per sententiā laqueo adiudicatur. Quæ cū ob furti presentiam nullā sibi prodesse cerneret allegationē, nullā excusationem; sacerdotem petiuit, & obtinuit: cui excessus suos cōfitemens, satis simpliciter exposuit per ordinē viæ suæ causam,

causam, & furis nequitiam, & vt sacerdoti verborum fidem astrueret, arundinem, literas pontificales continentem, ostendit, & adiecit: Si fuerit fur quæsitus,ocyus inuenietur. Mox ad cõsiliu[m] sacerdotis nemus retibus & canibus ambitur, fur quæsitus comprehenditur, ad iudiciu[m] vterque trahitur. Cũ miser ille ad criminis confessionem cruciatibus cõpelleretur, ait: iniuste cõpellor confiteri quòd non feci, iste cum furto deprehensus secundũ ius ciuile damnandus est. Econtra, cũ puella diceret, sibi onus dolosè fuisse commissum, & restituere vellet depositum; respondit ille: Onus istud meum esse nego, vox vnus, testimoniu[m] est nullius. Ad hæc virgo obmutuit. Tunc accedens sacerdos pro ipsa allegauit, & quòd esset innocens, doloque hominis circumuenta, satis affirmauit, & si minùs, inquit, verbis meis creditur, examine ferri candentis quis reus sit quis innocens facillè comprobabitur. Quòd cũ omnibus placuisset, manus furis exusta est, puellæ verò manus illæsa apparuit. Tunc fure celerius suspenso, confessor & liberator virginis gaudens, illam in domum suam recepit. Ecce diabolo instigante, qui salutem virginis inuidit, cognatio furis de tam turpi morte eius furens, innocuam, & Dei iudicia liberatam, de domo sacerdotis extraxit, reoque deposito, loco eius illam suspendit. Mox angelus Domini adfuit, qui & virginẽ, ne laqueum sentiret angustias, sustentauit; & mirifico vultus sui odore refecit; & cũ nihil sentiret doloris, imò maximis se putaret interesse deliciis, in ipsa nocte tam suauem audiuit melodiam, & symphoniam tã diuersam, tamque iocundam, vt nullus chorus, siue corporalis siue instrumentalis, tantæ dulcedini posset comparari. Sciscitante ea, quid hoc esset? Respondit Angelus: Anima sororis tuæ Agnetis cum hoc concentu angelico in cœlum defertur, & tu post biennium felicitate sequeris. Sic beata illa per biduum pendente, pastores in vicinio pascentes, misericordia moti condixerunt, vt corpus deponerent, atque sepulturæ commendarent. Inciso verò laqueo, non, vt consuetudo est cadauerum

verum, cum pondere cecidit, sed paulatim, angelo sustentante, ad terram demissa stetit: quo viso territi pastores fugerunt, dixitque ei angelus Domini: Ecce libera es, vade quò libet. Respondit illa: Domine mi, Veronam ire proposui. Statimque in momento translata est Veronam. Et ait Angelus: Verona hinc distat tribus miliaribus: inter Augustam verò & Veronam septem dietæ numeratur. APOLLONIVS: Videntur mihi in hac puella, antiqua iustorum miracula renouata, videlicet sancti Benedicti Abbatis, & Abacuc prophetae, ex quibus prior cum absens esset, vidit Germanæ suæ Scholasticæ animam in specie columbæ cæli secreta penetrare: alter verò, propheta scilicet, de Iudæa in momento in Babylonem translatus est. CÆSARIUS: Verum dicis, nec minus miror, quòd audire meruit animam sororis cum concentu angelico tanto locorum spatio interposito deferri in cælum, quàm quòd beatus Seuerinus Coloniae positus, animam Sancti Martini cum consimili concetu ascendere cognovit ad Dominum. Adhuc alia duo magnæ gloriæ beneficia sunt ei exhibita, scilicet quòd angelo sustentante, eculei dolores non sensit, & quòd finem suum tam longè antè præsciuit. Prosperè verò apud Veronam negotio peracto, cum rediēs intrasset diœcesim Wormaciensem, non ingrata diuinæ misericordiæ, prece & ope cuiusdam venerabilis inclusæ obtinuit, vt à domino Theobaldo Abbate Sconauia in nouitium susciperetur. Est autem Sconauia locus amœnissimus, nomen trahens à re. Putans eam idem Abbas esse adolescentulum, post tergum suum in eodem equo sedere iussit: quæ cum loqueretur voce feminea & gracili, dixit ei Abbas: Frater Ioseph, nondum mutasti vocem tuam? respondit illa: Domine nunquam illam mutabo: Adolescentem se simulans, nomen sancti Ioseph sibi imposuerat, vt eum quem validas tentationes vicisse nouerat, contra duplicem hostem pugnatura, carnem scilicet & diabolum, memoriæ suæ arctiùs imprimeret, & per auxilium plenius sentiret. Et videtur in ea illud Salomonis impletum: Mulierem fortem

Greg. l. 2

Dial. c.

34.

Dan. 14.

Seuer. ep.

ad Bassin

lam de

transitu

S. Mar-

tini.

Prov. 31
Ecl. 7.

quis inueniet? Non est inuētū simile in ordine nostro, & ideo sine exemplo, Mulierē, inquit, ex omnibus nō inueni. Ingressa probationem, manū suā misit ad fortia; inter viros dormiuit, cū viris comedit & bibit, viris ad disciplinas dorsum suum nudauit: & cū esset iuencula multæ grauitatis, tamen ne sexus eius notaretur, quādoque suis sociis in probatione signa aliqua ostendit leuitatis: nam absente magistro, monachū, qui hoc nobis retulit, Hermannū nomine, tunc puerū quatuordecim annorū, ad cyphū suum ducens ait: Consideremus in hoc vino, quis nostrū sit formosior, & cū relucens in eo facies attenderent, iterū aiebat: Hermanne quomodo placet tibi facies mea? respōdit ille: Videtur mihi mentum tuum dispositum sicut mentū mulieris. Tūc illa quasi indignādo recessit, postea pro neglecto silētio ambo vapulabāt. APOLLON. Miror, si aliquas in ordine habuerit tentationes. CASARIUS: De eius tentationibus nihil audiui, sed quōd aliis causa fuerit tētationis satis intellexi. Cū appropinquaret tempus resolutionis eius, cepit infirmari, & cū præ nimia debilitate ad lectum suū portaretur, monachus quidam eam intruēs, iuxta se stantibus clara voce dicebat: Homo iste vel femina est vel diabolus, nunquam illum respicere potui sine tentatione. Et satis probatur ex hoc loco, quōd fortis sit vis naturæ. Vocātque Priorē, cū ei peccata quædam leuia confiteretur, & ille interrogaret, si vnquā aliquam cognouisset mulierem, respondit illa: Nunquā domine reus fui alicuius mulieris siue viri, hoc adjiciens propter sexū. Deinde recitauit ei per ordinem, eo modo quod prædictū est, vniuersa quæ circa se acta sunt, tacito sexu. Priore stupēte, ac dicente: Frater quæ loqueris fidē excedere vidētur, & quo argumēto probare potero illa esse vera. Respōdit puella: Hodie bienniū effluxit, ex quo angelus Domini pendēti mihi diem resolutionis meæ prædixit; scio cui credidi, fidem seruauī, cursum consummaui: de reliquo reposita est mihi corona iustitię. Si ea feria, qua prædixi, ante obitum meum non deposuero officium linguæ, in spacio vnus missæ
legen-

legenda, nō mihi credatis. Et adjecit: Cū defunctus fuero, apparebit in me vnde stupeatis, & diuinæ virtuti gratias meritò referatis. His dictis quarta feria hebdomadæ Paschalis xij. Kal. Maij, Anno Domini millesimo centesimo octogesimo octauo, sole tendente ad occasum, sancta illa anima de corpore virgineo egressa migravit ad Dominū. Percussa tabula, cū tam Abbas quam cæteri fratres ad eius exequias conuolassent, & corpore exportato ad lauandū detectū fuisset, sexus femineus apparuit. Tūc omnibus in stuporē versis, miraculi nouitate, nunciatum est sacerdoti cōmendationes legenti: qui cognito sexu, textum mutauit, & pro monacho monachā, & pro fratre sororem nominauit. Postea cū breuia pro ea scribēda essent, & nomen eius ignorarent, sub tali forma scripta sunt. xii. Kalen. Maij obiit ancilla Christi in Sconauia. Elapsis aliquot diebus, cū fratres nomē illius beatę scire desiderarēt, miserūt in viciniā Coloniae, vnde se oriūdā dixerat, & cū studiosē circūquaque de eius cognatione inuestigarent, nutu diuino inuenta est quædam anus, quę se eius cognatā fuisse diceret, asserēs eā Hildegundē vocatam. Cū ante hos annos consecraretur nouum oratorium in Sconauia, ex diuersis prouincijs ad dedicationem populi confluētes, & prædictas beatæ Hildegundis virtutes audiētes, tumulum eius frequētauerunt, matronę maximē, sanctis eius orationibus se cōmendantes, Deumque super tantis mirabilibus glorificantes. Et nos fratres cum illis gratias referamus Saluatori nostro, qui hæc fieri voluit nostris temporibus in ordine nostro, ad gloriam suam, & edificatorem nostram, qui viuūt & regnat cum Patre & Spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

EPITAPHIUM EIVSDEM VIRGINIS.

*Omnis homo miretur, homo quid fecerit iste,
Hæc, cuius fossa cineres inclusit & ossa,
Mas viuens paret, moriens sed femina clares.
Vita sefellit, morsq; refellit rem simulatam.
Hilde sunt dicta, vita est in codice scripta.
Maij bisseis est hæc defuncta Kalendis.*

A P O I.

Eron. 31

APOLLONIVS: De hac puella videtur intelligendum illud Salomonis: Mulierem fortem quis inueniet?
 CÆSARIVS: Tanta est fortitudo mentis in quibusdam feminis, vt meritò laudentur.

CAPVT XLI.

HONESTA quædam matrona de Colonia, diuitiis pollens, & ætate florens, cum post mariti mortem Christo nubere vellet, timore amicorum, à quibus eius desiderium impediabatur, habito consilio domini Caroli Abbatis Vilariensis, cappam Conuersi induit, sicque per illum de ciuitate educta, in monte sanctæ Walburgis monialis est effecta. APOLLONIVS: De conuersione viduarum seu maritarum, quæ de fece sæculi gustauerunt, non multum miror; virginum verò contra parentum voluntatem se conuertentium constantiam satis admiror. CÆSARIVS: Quasdam ex his pro exemplo tibi ponam.

CAPVT XLII.

*Virgines
contra
parentum
voluntatē
conuersæ.*

DOMINA Methildis, magistra hodie in Fusenich, cum haberet parentes ditissimos, & ad sæculi nuptias nutrireretur, adhuc in ætate tenera constituta, se solo Christo velle desponsari, monialemque fieri, quotidie protestata est; cumque blanditiis siue minis nõ posset auerti, die quadam vestibus purpureis contra voluntatem induta, matri respondit: Etiam si feceritis me aureã, non poteritis mutare propositum meũ. Tandem tædio affecti parentes eius, cū eã locare vellent in prædicto monasterio sanctæ Walburgis, nec esse posset, eo quòd completus fuisset statutus numerus sororum, in Fusenich conuersa est, vbi adeò profecit, vt non multo pòst, licet adhuc adolescentula, magistra efficeretur. Quã post annos paucos Aleidis soror eius carnalis marito viduata, & ipsa adhuc adolescentula, secuta in eodẽ loco facta est Priorissa; quarũ exẽplo quædam earũ cognata timore parentum de diocesi Traiectensi in habitu viri egressa, apud sanctum Thomam, quæ est domus ordinis nostri, in episcopatu Treuerensi posita, se conuertit. Hanc cum soror imitari vellet, à parentibus capta est, & viro tradita.